

■ **Vaqif YUSİFLİ**
filologiya
elmləri doktoru

Könül Həsənqulu Azərbaycan Diller Universitetinin tərcümə fakültəsini bitirib. Hazırda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının doktorantıdır. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. Ali təhsil müəsəsəsində müellim işləyir.

Şeirləri mütəmadi olaraq qəzət və jurnalarda, bədii antologiyalarda müxtəlif dillərdə dərc olunur. Daha önce "Ulduz" jurnalının "Dərgidə kitab" layihəsində "Sol ciyində qarğı gəzdiren qızçıqaz" adlı kitabı çap olunub.

Gənc şaire Könül Həsənqulunun "O zəminin sahili" adlı ilk şeirlər kitabı bu sözlərdir. Doğrusu, böyük həvəsle oxuduğum bu kitabın müəllifinin kimliyi barədə heç fikirleşməmişdim də. Kitabı qapadım, amma oradakı şeirlər, o şeirlərdəki poetik hava hələ də məni tərk etmirdi. Ədəbiyyata istedadlı bir şairin gelişisi və onun gelişiyile bir orijinal nəfəsin, SƏSİN zühr etməsinə sevindim.

*Əlimdə bir ovuc buğda...
Və alib
Baxışını da ovcuna
Əlim uçur havada.

Günəşsə zəmini qucaqlayır.
Günəş
Şüalarına qarış
Zolaq-zolaq zəmiyə axır...
Hörükli saçlarını-
Sünbülləri siğallayır.*

*Biçinçilər oxuyurlar orda,
Biçinçilər...*

*Küləklərə
Buğda-arpa sevdasını üfürürler.*

Silsilənin sonrakı şeirlərində isə Zəmi konkret peyzaj funksiyasını itirir. Zəmi haqqında romantik təessüratı müxtəlif düşüncələr əvəz edir. Zəmidən dünyaya, sünbüllərdən silahlara, inqilablırlara, üşyanlara, qəhrəmanlara "yürüş" başlanır. "Ağır si-

*tumarlayan qızçıqazın da
yadimdadı...
Bunları Qafqazda unutmaq
çətindir, Moskva!..
Mən o qırmızı çantamı
Və toxunma əlcəklərimi
Yalnız o kiçik sərçəyə görə
sevərək xatırlayıram...*

"Şaxta vurmüş sərçəni əlcəyinin içinə salan o qızçıqaz" -şeirdə ən çox yadda qalan bu obrazdır.

Könül Həsənqulunun təessürat aləmində Lorkali İspaniya da canlanır. Lorka şeirlərinin tesiri -bu şeirlərdən alınan təessürat Könül xanımın təxəyyülündə Əndəlis çölliyyünə, tünd qoxulu limonluqlara, qaraçılar aləmine gedib çıxan İspaniya mənzərəsi yaradır. Bu, onun təxəyyülündən doğan İspaniyadır.

"Hərb və sülh" silsiləsində mənzərə dəyişir: misraların içində güllə səsleri gəlir, ölümün nefəsi hiss edilir. "Ölüm qapıları taybatay açır, içə-

şüsləbu" nəzəriyyəsinin əməli ifadəsi olan" şeirlərinə irad tutmuşdu. "O vaxt nə Koroğlu vardi, nə Meri Piford, nə Lemberanski, nə Henry Ford" misralarına istehza edib yazmışdı ki: "Əger şeirlərimiz xidmeti Koroğlu ilə aktrisa Meri Piford, Lemberanski ilə H.Ford arasında əlaqə yaratmaqdən ibarətdirsə, bizi gözəl günər gözələyir Bir də gördük A.Matrosov Bismarkla, Həcər xanım madam Kennedy ilə eyniləşdirildi". O zamankı tənqidçi-filosof təfəkkürü bu paralelleri redd və inkar edirdi, amma indi bu tipli paraleller heç bir etiraz doğurmur. Təbii ki, bu, "eyniləşdirmə" deyil, necə deyərlər, "mükətlifliyin birliyidir".

Könülün assosiativ şeire meyl etdiyi onun əksər yazılarında nəzərə çarpır. O, bir-birilə əlaqəsi olmayan, hətta bu əlaqələrin təsəvvürə gətirilməsi mümkün görünməyən nəsnələri, predmetləri bir araya gətirir. Bu üsul şeirlərimizdə ilk təşəbbüs deyil, amma hər şair yeni bir assosiasiya ilə bizi təcəccübəldirə bilər. Könülün şeirlərində sözlərin müxtəlif variasiyaları, "rəngləri", cəlaları xüsusi dıqqəti cəlb edir. Amma sözlərin sıralanaraq məna kəsb etməsi əsasdır və necə deyərlər, "hər bir eşya qarşımda diz çöküb mənə yalvarı ki, məna yogur məndən"... onun şeirlərində bu fikrin poetik təzahürləri ilə qarşılaşırıq.

*Səhərin qaynar küçəsində maşın yolunu keçən
Azmiş ev pişiyinin azadlığı kimidir
Mənim azadlıq sevincim.*

*Bütün sürətli maşınlar mənim üstündən adlar,
Səkide mənim ayaqlarımı tapdalayın
Tələsən insanlar.*

*İnsan ayaqlarının axınından gözlərim böyüyür,
Çağırmasız məni zərif səsler.
Səsler qovar, itələyər..*

*Pişik kədəridir duydugum indi,
Pişik kədəri!*

"Güllü bağ" silsiləsindən olan şeirlərdə kədərin obrası zərif nyuansslara təqdim edilir. Ata ölümündən doğan kədəri Könül özünəməxsus "rəsm" edir, bu kədərin assosiativ yönümünü bize təqdim edir.

*Atam öləndə
Səpələyib
Dağıtdılar onu evimizə;
Divar-divar
Əlbəəl gəzdi atam
Şəkillərdə.*

Könül Həsənqulunun kamil bir şair olacağına inanıram. Və inandığım üçün də onun şeirlərindəki bəzi qüsurlardan yan keçməyəcəyəm. Səhv etmirəmsə, o dilçidir, həm də tərcümə ilə məşğul olur. Şeirlərindəki dilin səlisliyini nəzərə çarpdırıq, amma bu "səlis ərazidə" "müzəvvəsiz otluqlar", "külek saçlarını qaldırıb havaya, oynadır əhvalıyla", "biçinçilər...folk nəğmələr oxuyurlar", "bütövlükde özümdəyəm", "ellərim mühəsirələnib nəzəriyyələrinizin qalaq-qalaq kağızlarıyla", "nəzəriyyələrinizin üstündəcə halqalanıb fincanının Alt nahiyesinin sarımtıl izi" kimi qeyri-səlis, şeirə yarışmayan, onun bədii effektini aşağılayan sözlər, ifadələrə də rast gelirik. Şeirdə sözləri hərflərə və hecalara bölbə misra-misra alt-alta düzəzmək də indi yaman dəb düşüb və Könül xanım də "YHQ-Yazı hərəkət qaydaları" şeirində bu "əməliyyatdan" vaz keçməyib. Bəzən söz oyubazlığını nümayiş etdirən şeirlər də diqqətdən yayınır. "Felin icrası" şeirində bunu gördük ki, müəllif sözləri fırladır, oynadır, məna -fikir o fırıldarada yox olur.

Könül Həsənqulunun şeirləri barədə bu qeydlərimi burada bitirirəm. Bir istedadlı şairədən, poeziyamıza yeni ab-hava getirən belə cavan müəlliflərdən biri kimi Könülə uğurlar arzulayırıam!

BU ADI YADDA SAXLAYIN: KÖNÜL HƏSƏNQULU

(Gənc şairənin ilk şeirlər kitabı haqqında)

lahlar girir hər gecə yuxuma, Yad dildə danişan əsgərlər Atəş açırlar çarpayıma. Üstündən qırıcı təyyarələr üçün tavanda, Hardansa üst mərtəbədən Cəsədimə dərman sepiр helikopterlər". Zəmi artıq məglub olmuş döyüş meydənnını xatırladır. Ancaq bu məglubiyyət həm də qələbedir: "Uzaqdan burnuma çörək etri gəlir". Başa düşürük, Könül Həsənqulu surrealist bir tablo yaratmağa cəhd edib, silsilədə bir-birindən tamam fərqli məfhumları Zəmi obrazına "yükleyib" və bu obraz vasitəsilə iç dünyasında onu təlatümə getirən duyğu və düşüncələri paylaşdırır.

Könül xanımın "inqilabdan əvvəl-Moskva" silsiləsi də duyğu ve düşüncələrin mütəhərrikliyi ilə diqqəti cəlb edir. Könül xanım isteyir ki, xatirələr dünyasındaki yaşıntıların təsvirini versin, amma bu təsvirdə bizi maraqlandıran o yaşantıların necə, hansı poetik naxışlarla təqdim olunmasıdır. "Qızdırma güllə yarası kimi Yixib məni bu dəmir çarpayıya, Üstəlik tavandan baxan 120 voltluq elektrik lampa"-bu misralarda təşbih və metafora "diridir". Könülün digər şeirlərində də onun dilin poetik tmkanlarına beləd olduğu aydın görünür. Misalların sayını artırıda bilərik. Amma şeirlər oxucuya estetik təsirini təkcə bu dairə ilə məhdudlaşdırmaq olmaz. Könülün Moskva xatirələrində təessürat zənginliyi var, bu təessüratlar bir ömrün unudulmayan anlarının mənzərəsidir. Uşaqlığın dəmir çarpayıda-qızdırma içinde keçən günləri təbii ki, ağrılar -qəm, qüssə doğurur, amma bu uşaq qəmİN içində boylanıb "tavandan özünü asan sapsarı lampa"nın görünür, o "sapsarı lampa"nın açıqca gözlərinin içinə dolduğu hiss edir.

*Qovaqlardan
Küknlərlərden
Sirğa kimi sallanan sırsıraların da
yadimdadı...
Sevimli çantasını bir andaca
yerə atıb,
Şaxta vurmüş sərçəni əlcəyinin
içinə salan,
Onu ağ allarının arasında*